

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Det unge Tyskland (1890)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 638. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes06-shoot-idm139753868497200/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

løb. Thi efter min Lære, som ikke kender til Guder, derfor heller ikke paa Politikens Omraade til Mirakler, men af hvilken De intet forstaar og som De anmasser Dem at bedømme istedenfor at studere den, efter denne Lære er Rum og Tid Grundbetingelser for al Væren, al Tæoken og Handlen. Ikke fordi det manglede Parlamentet paa Troende, som man latterligt har paa-staaet i det bajerske Rigsraadskammer — de Fleste var Guds-frygtige, og Vorherre tager dog ogsaa Hensyn til Flertallet — men fordi det ingen Steds- og Tidssans havde, derfor fik det Hele en saa forsmædelig Ende*).

Saa mange Udviklingsstadier Feuerbach under sin stigende Virkelighedsinteresse har gennemløbet, og saa meget der end med Rette kan siges om hans Standpunkters Flerhed, er hans Hovedtanke, den der er som Nøglen til Hvælvingen, paa hvilken det Hele hviler, dog ligesaa simpel som stor. Og det er denne: Mennesket kan ikke blive sig et Væsen bevidst, der er højere end dets eget. Dersom Mennesket kunde blive sig selv ∞ : sit Væsen bevidst som endeligt ligeoverfor et andet Væsen, der be-grebes som uendeligt, saa vilde Mennesket i sin Bevidsthed be-grænse sit eget Væsen ∞ : fornægte det. Dets Bevidsthed vilde altsaa naa ud over dets Væsen, men dette er umuligt; thi Be-vidsthed er kun Væsenets Selvbekræftelse.

Istedenfor som Hegel at sige: Menneskets Bevidsthed om Gud er Guds Selvbevidsthed, nødes vi da til at sige: Menneskets Bevidsthed om Gud er Menneskets Selvbevidsthed; Religionen er Menneskets første Selverkendelse, ad en Omvej.

Det indrømmes fra alle Sider, at Gud uundgaaeligt maa be-stemmes ved menneskelige Omsagnsord: Gud er Kærlighed, Gud er Godhed, Viden, Magt osv. Men Grundordet er jo kun det personliggjorte Omsagn. Omsagnet er det Oprindelige. I Virke-ligheden er da Religionens Mening denne: Kærligheden er gud-dommelig ∞ : ubetinget værdifuld, tilbedelsesværdig; Godhed, Viden, Magt er guddommelige.

Troen paa en Gud er da Troen paa det menneskelige Væsen som Naturens Grundvæsen.

Religionens tilsyneladende Grundsætning er vel denne: Jeg er Intet imod Gud; dens virkelige er denne: Alt er Intet imod mig, Alt er Middel for mig. Ved Hjælp af Bøn og Undere hør

*) *Wesen der Religion*. S. VII.